

KONCEPTI E-UPRAVE 2

Mag. Janez Ciringer MNZ,
Služba za razvoj e-storitev, Tržaška cesta 21
janez.ciringer@gov.si

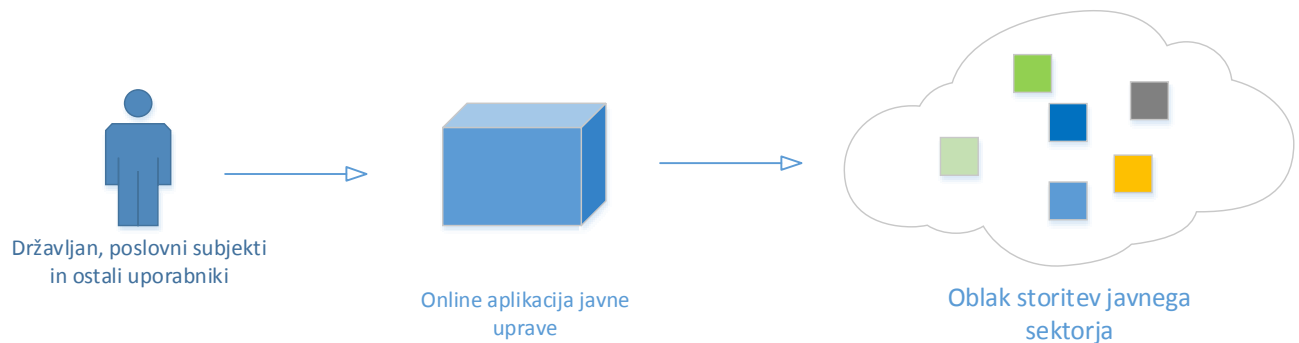
1. Uvod

Evropski akcijski načrt za e-upravo za obdobje 2011-2015 [1], ki ga je sprejela evropska komisija predlaga drugi akcijski načrt za e-upravo, s katerim naj bi se uresničili visoko zastavljeni cilji iz deklaracije, ki so jo ministri sprejeli na peti konferenci za e-upravo (t.i. malmöška deklaracija). V času zelo omejenih javnih virov lahko javni sektor s pomočjo IKT razvije inovativne načine za zagotavljanje storitev državljanom ter hkrati poveča svojo učinkovitost in zmanjša stroške. Akcijski načrt izpostavlja predvsem čezmejne storitve za državljane in podjetja; storitve, ki so osredotočene na potrebe uporabnika in so razvite v sodelovanju s tretjimi osebami. Prav tako izpostavlja storitve e-uprave, ki povečujejo mobilnost tako, da omogočajo ustanovitev in vodenje podjetij, študij, delo ter bivanje in upokožitev kjerkoli v Evropski uniji. Naslavlja prizadevanja e-uprave v smeri zmanjševanja upravnega bremena, izboljševanja organizacijskih procesov in spodbuja nizkoogljično gospodarstvo.

Da bi dosegli v akcijskem načrtu izpostavljene cilje evropska komisija svetuje uporabo novih inovativnih tehnologij na temelju SOA (storitveno usmerjena arhitektura), oblaka storitev (Cloud of Services), odprte standarde in upoštevanje interoperabilnosti [1].

2. SOA in oblak javnih storitev

V kontekstu informacijske tehnologije oblak običajno povezujemo z oblaknim računalništvom (cloud computing). Vendar v kontekstu študij o e-upravi, ki jih je za komisijo opravila svetovalna hiša Deloitte [2], je oblak javnih storitev nabor e-storitev, ki jih prispevajo (izpostavijo) različne institucije javnega sektorja (in tudi zasebnega) s ciljem zadovoljitve potreb ciljnih upravičencev (državljanov, podjetij, javnih uslužbencev in drugih zainteresiranih).

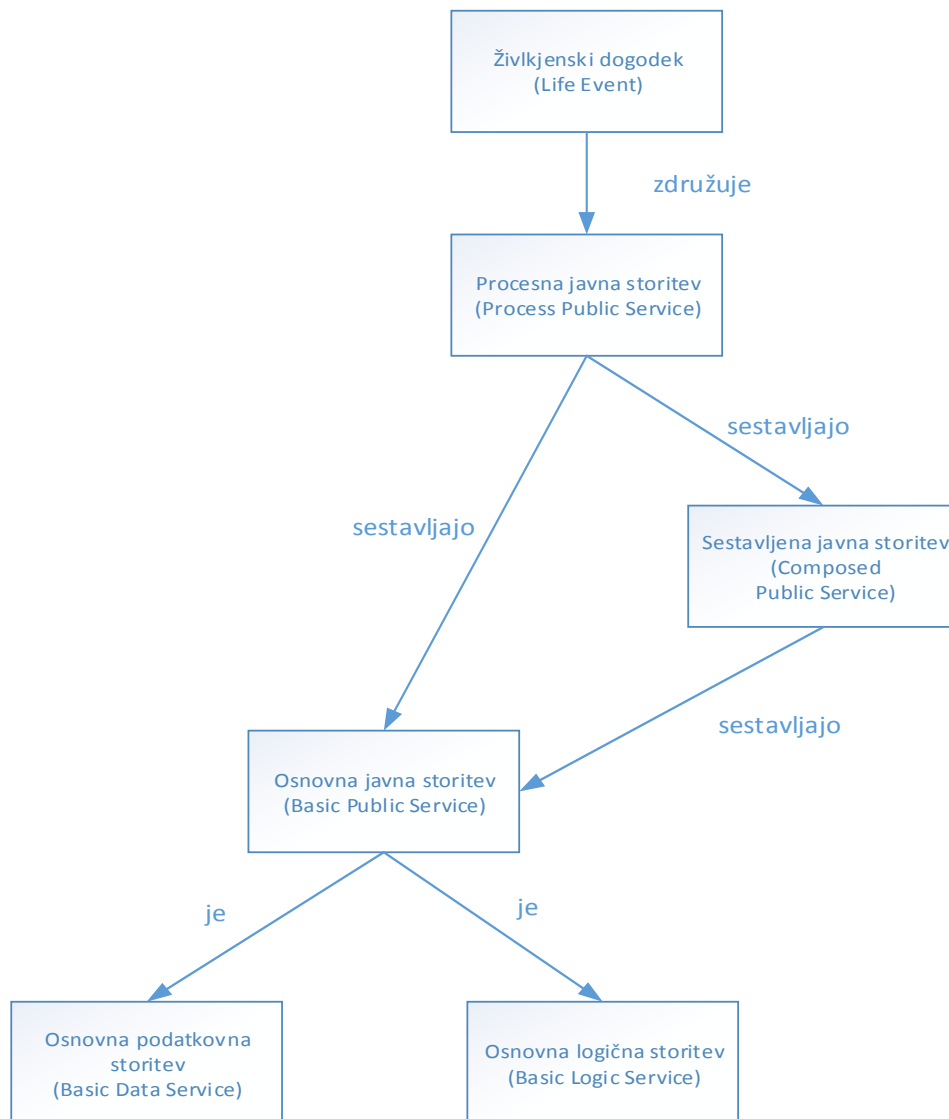
Slika 2.1: Storitve kot gradniki aplikacij

Storitve, izpostavljene skozi oblak javnih storitev (Cloud of Public Services), postanejo tako gradniki aplikacij namenjene ciljnim upravičencem (slika 2.1).

Pomemben koncept zagotavljanja storitev e-uprave so življenjski dogodki («Life Events»). *»Življenjski dogodki so skupek storitev javnega sektorja, ki jih običajno zagotavlja več inštitucij javnega sektorja o zadevi, ki je zanimiva državljanu. Informacijski sistemi udeleženi inštitucij z medsebojnim sodelovanjem brezšivno oziroma celovito zagotovijo potrebno e-storitev [3]«.* Življenjski dogodki tako omogočajo primeren in učinkovit način strukturiranja storitev, namenjenih državljanom in drugim zainteresiranim, saj so močnejše usmerjeni k dejanskim potrebam posameznika [4]. Izpostavljene storitve zasebnega sektorja in njihovo združevanje z ostalimi storitvami v oblaku storitev javnega sektorja, bodo omogočile izdelavo še kvalitetnejših življenjskih dogodkov.

2.1. Klasifikacija storitev in življenjski dogodki

Za vzpostavitev učinkovite, storitveno usmerjene, e-uprave je ključnega pomena enoten pristop, torej enako razumljena definicija in metodologija za identifikacijo, klasifikacijo in obravnavo potencialnih storitev. V strokovni in znanstveni literatura s področja storitvenih arhitektur je prepoznanih veliko klasifikacij (taksonomij) in metodologij, ki obravnavajo storitve.

Slika 2.2: Življenjski dogodek in klasifikacija storitev

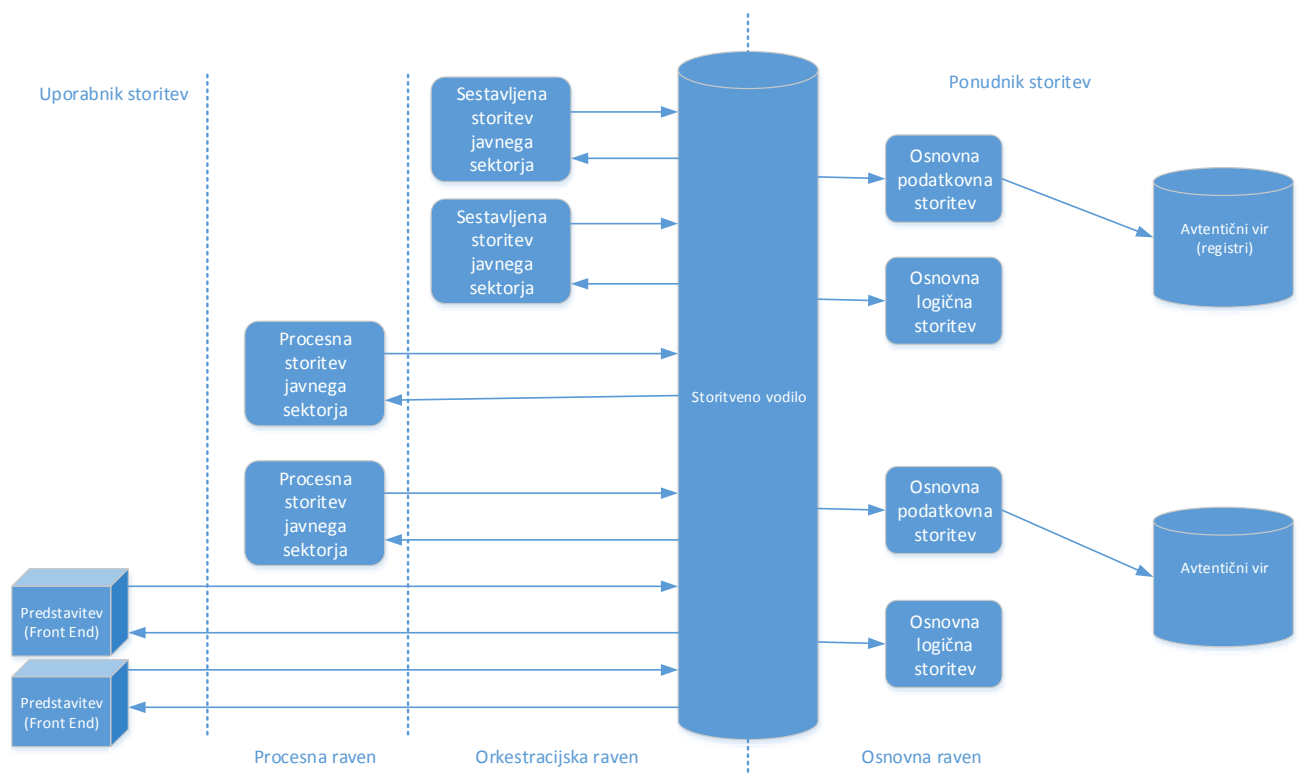
Pristop klasifikacije, ki je blizu kontekstu življenjskih dogodkov, je predstavil Josuttis [6], ki razločuje med procesnimi, sestavljenimi in osnovnimi storitvami, kar prikazuje slika 2.2.

- a) **Procesne storitve** (Process Services): predstavljajo delovni tok, sestavljen iz orkestriranih storitev, v katerega lahko poseže človek (predvideni udeleženec). Izvajanje procesnih storitev je lahko dolgotrajno. (Primer: ureditev dokumentacije za gradnjo ali prenavo hiše).
- b) **Sestavljene storitve** (Composed Services): temeljijo na drugih storitvah. Izvajanje tovrstnih storitev je običajno kratkotrajno. (Primer: vloga in plačilo takse).

c) **Osnovne storitve** (Basic Services) izvedejo tisto poslovno funkcionalnost, ki jo je nesmiselno razdeliti v več storitev. Osnovne storitve so razvrščene v dve skupini:

- **Osnovne podatkovne storitve** (Basic Data Services) prečitajo podatek v zaledni sistem oziroma ga tja zapišejo. (Primer: vpis nove stranke, vrne naslov stranke).
- **Osnovne logične storitve** (Basic Logic Services) predstavljajo osnovna poslovna pravila. (Primer: storitev vrne vrednost stroška za neko storitev, storitev vrne določeno oceno, ki je potrebna za pridobitev Zoisove štipendije).

Poleg enotnega klasifikacijskega modela je prav tako pomemben enoten metodološki pristop identifikacije in ustrezne dekompozicije storitev z vidika tehnoloških, vsebinskih, pravnih in drugih dimenzij.

Slika 2.3: SOA vidik klasifikacije storitev po Jusuttisu

Na sliki 2.3 je prikazana možnost izvedbe življenjskih dogodkov in drugih storitev na osnovi SOA oziroma storitvenega vodila kot njenega pomembnega temelja.

3. Organizacija in procesi

E-uprava, kot jo predvideva drugi akcijski načrt izpostavlja storitve (življenjske dogodke), namenjene ciljnim upravičencem tako na ravni države, kot tudi čezmejne storitve. Verjetno najpomembnejši dejavnik uspeha takšne eUprave so njene organizacijske in procesne

zmogljivosti, ki omogočajo razvoj ustreznih storitev in njihovo izvajanje. Takšne zmogljivosti vzpostavimo z artikulacijo obvladovanja storitveno usmerjene arhitekture (SOA Governance) znotraj vseh sistemov sodelujočih v eUpravi. Izhodišče je v izbiri ustreznega referenčnega modela obvladovana SOA (SOA Governance Reference Model - SGRM) [7]. Za primerno prilagoditev SGRM in izvajanje obvladovanja moramo vzpostaviti ustrezno metodo oziroma proces. Primer takšne metode je SOA Governance Vitality Method (SGVM) in vodila, kot jih priporoča konzorcij The Open Group.

4. Zaključek

E-uprava 2 je sistem, ki je ogledalo uspešnosti in učinkovitosti javnega sektorja. To dejstvo narekuje uveljavitev drugačnih pristopov pri snovanju in izvajanju storitev, modrejši pristop pri obravnavi zalednih sistemov in informacijske infrastrukture, učinkovitejšo oziroma pravilnejšo izrabo obstoječe in predvidene tehnologije in predvsem sprejemanje odločitev v luči koristi državljana in drugih ciljnih upravičencev.

Viri:

- [1] E. COMMISSION, „The European eGovernment Action Plan 2011-2015 Harnessing ICT to promote smart, sustainable & innovative Government,“ EUROPEAN COMMISSION, Brussels, 2010.
- [2] Deloitte, „Study on cloud and service oriented architectures for e-government,“ Deloitte, 2011.
- [3] IDABC, „Harmonizing 'life events' online across Europe,“ IDABC, [Elektronski]. Available: <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/1644/5848.html>. [Poskus dostopa 10 10 2012].
- [4] Deloitte, „User expectations of a life events approach for designing e-Government services,“ Deloitte, 2010.
- [5] N. M. Jusuttis, SOA in Practice: The Art of Distributed System Design, Sebastopol: O'Reily Media, 2007.
- [6] T. O. Group, „SOA Governance Framework,“ The Open Group, Reading, 2009.